

Zaznamovani dnevi.

(Spisal *J. Strukelj*.)

Cesar Avgust je dal povelje, da naj se popiše vsa dežela.“ Tako ste slišali o božiču v cerkvi. In kdor „Vrtec“ prebira, mora imeti tudi že toliko v glavi, da vé, kdo je bil cesar Avgust — vladar rimske države, ki je ukazovala vsemu tedaj znanemu svetu. Pa predno je narastla rimska moč tako, da so se ji pokorila ljudstva od Španije do Palestine, od vroče Afrike do mrzlih severnih pokrajin, bili so Rimci mnogo srečnih bojev. In prav ob času cesarja Avgusta so pesniki opevali slavne zmage svojih prednikov in zgodovinarji navdušeno opisovali imenitna dela Rimcev v davnih časih. Toda tudi brez nesreč ni bilo! Spomnimo se le na grozni dan 18. malega srpana l. 390. pr. Kr. Pri rečici Alija je bila ta dan rimska vojska — kakih 40.000 môž — popolnoma razbita, Galci bi bili takrat kmalu ugonobili Rim. Ta dan so Rimci zaznamovali v svojem koledarju, vedno jim je veljal za dan nesreče, in nikoli niso pričeli ta dan kakega važnega dela.

Skoro ravno tako je v življenju vsakatega človeka. Mnogo veselih, srečnih, jasnih dnij svoje mladosti se še poznejša leta ta in oni radostno spominja, blagruje sam svojo mladinsko dōbo ter rad tudi drugim govori o njej, toda redko, redko se dobi kdo, ki ne bi imel tudi kakega nesrečnega dneva med srečnimi. Včasih ga je sam zakrivil z otroškimi napakami, včasih je pa tudi gola nesreča zagrenila že prve dni njegovega življenja. Nekaj takih dnij, če vam je prav, imenoval jih bom „zaznamovane dneve“ raznih otrok, vam mislim polagoma opisati v letošnjem „Vrtcu“.

I. God.

Kaj ne, to pa slabo obeta! God in žalost, ali naj se to druží? Jaz pravim, da ne, vi tudi, in Ratajev Vinko ni bil prav nič drugačnih mislij. Nikoli ni bil rad otožen, na dan sv. Vincencija je bil pa vsako leto še posebno dobre volje. In kaj bi ne bil? Saj je vselej kaj „padlo“ in pa kako novo obleko so mu takrat napravili. To leto je dobil novo polhovko in dve svetli desetici. Oboje ga je razveselilo. Nova polhovka o sv. Vincenciju, to je prikladno darilo, da nikoli takega! Ta greje in varuje mraza! Z deseticami je imel pa Vinko tudi svoje namene, nekaj posebnega mu je prišlo v glavo.

„Rožičev in sladkorja si bo kupil“, pravite. O, to ste se zmotili! „Kaj pa?“ Le uganite, če morete. Ne morete. To je pa prav, no, da ste v zadregi! Žebličkov pojde kupit Ratajev Vinko v prodajalnico, čujte, žebličkov in strun, zato ker bo citre naredil. Sam jih bo naredil, pa bodo pele, da bo veselje. Ima že ves načrt v glavi. Dve tanki deščici bo potreboval, mej nji bo na konceh pribil poldrug prst debela lesena kosa, na sprednji strani bo odprtino tudi zamašil s tanko deščico, zadaj bo odprto, da bodo bolje donele. Na lepoto za jedenkrat ne bode gledal, saj jih pozneje ob priliki lahko po-barva, kadar hoče, pa zaradi tega glas tako ne bode nič boljši. Žebličke bode na konceh tako zabil, da bodo izprva nagnjeni proti sredi, potem jih

bode pa krivil drug od drugega, in tako bodo strune dovolj napete. Klešče in kladivo imajo doma, pipec njegov je oster, za deščice pod streho tudi vé; oj, to se bodo naredile izvrstne citre! V duhu je že slišal mili njih glas.

„Kaj pa s šolo, in sicer, ali nima nič dela?“ utegnil bi kdo vprašati. V šolo ne pojde, ker je predaleč od šole, samo dvakrat na teden hodi, drugega posebnega dela pa tudi nima. Repo za kravi mora vsak dan nasekati in na malo Anico nekoliko popaziti, drugače pa počne, kar ga veseli.

Vendar predno so Vinkove citre zapele, oglasil se je njegov jok. Tako-le je bilo:

Oče in mati mu nista branila, ko je prosil, če sme v prodajalnico po stvari, ki jih potrebuje za citre, dasi sta malo dvomila, kako se mu bodo kaj posrečile. V hipu je imel Vinko polhovko na glavi, okoli vratu si je pa ovil toplo povijačo, da bi mu mraz ne mogel do živega. Že je vzel iz miznice jedno desetico, saj še toliko ni mislil zakupiti, vendar predno je odšel, velé mu oče:

„Veš kaj, Vinko, meni se zdi, da je vrč prazen; stopi po vodo, da se v hiši malo pogreje, premrzla škoduje.“

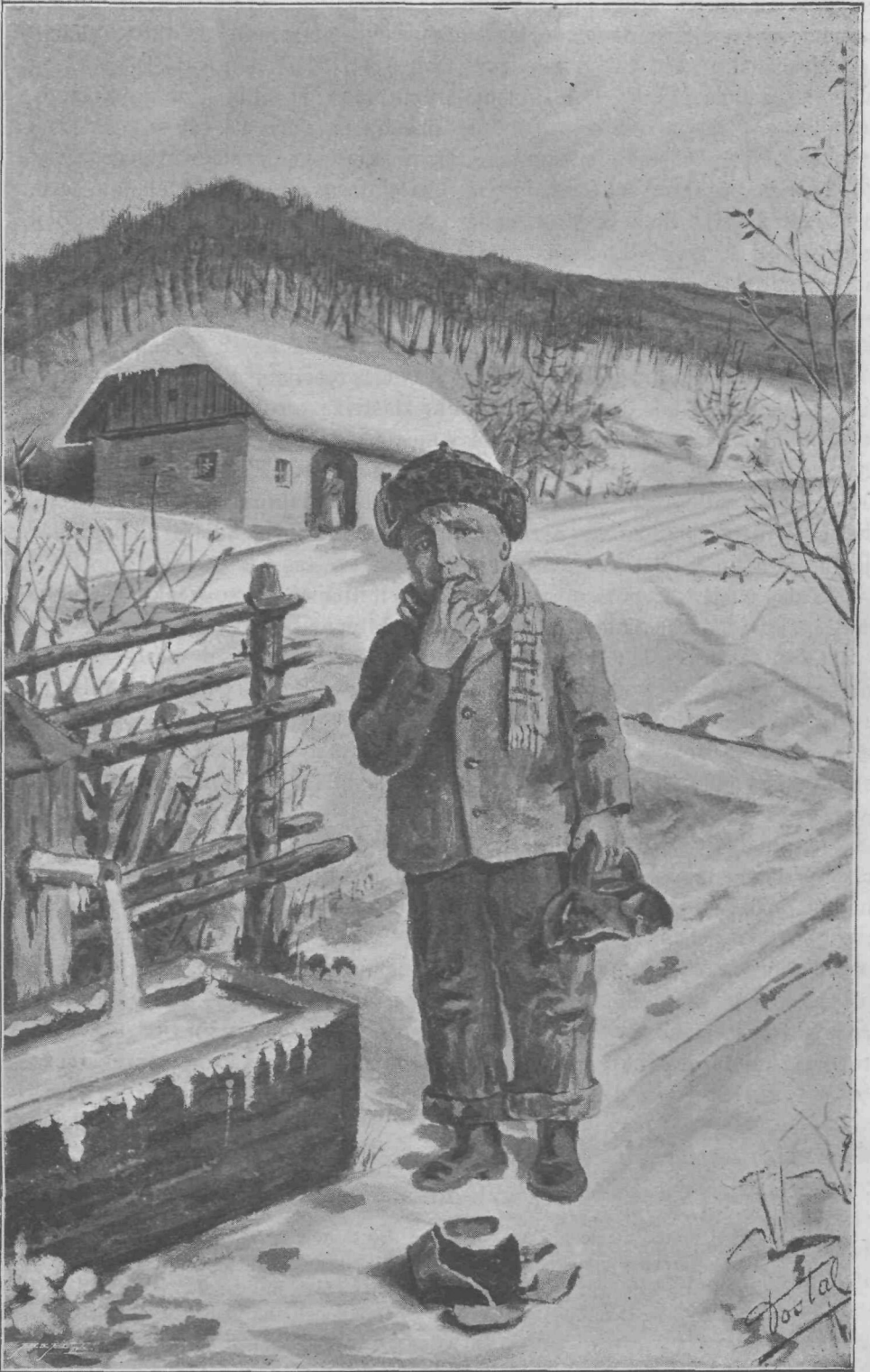
Vinko ni bil sicer nikoli neubogljiv, toda tako rad pa še ni z lepa poslušal očetovih ukazov. Kar samo ga je neslo iz hiše proti vodnjaku. Najraje bi bil plesal, tako vesel je bil. Ali nesreča ne počiva! Prav pred koritom je že bil, pa mu izpodleti na ledenih tleh, in — imel je dva vrča, ali bolje rečeno, dve polovici vrča. Hitro je bil zopet na nogah, za bolečino na komolcu se še zmenil ni, toda razbiti vrč, ta mu je vlekel usta na jok. Kar ihtel je in ihtel. Kaj bo pa sedaj? Res ga ni nalašč ubil, toda rekli mu bodo, zakaj bolj ne pazi. Morda ga še v prodajalno zato ne bodo pustili. S citrami bi potem ne bilo nič . . .

Dolgo je tako stal, premišljeval in se bal. V hiši se jim je že čudno zdelo, zakaj se ne vrne. Oče in mati pogledata skozi okno in ne umeta, kaj mu je, da tako nepremično stoji. Ko se le ne gane, gredó ga mati klicat.

„Vinko, Vinko!“ donelo mu je na uho, a Vinko se ni ganil. Šele potem je šel v hišo, ko so mati prišli ponj prav k vodnjaku. Vso pot se je po malem jokal in vedno držal v roki ostanke vrča. A hudega ni bilo nič, saj so vedeli, da se na ledu lahko pade. Vinko je solze obrisal ter šel vesel v prodajalnico.

Vinku se je na godovni dan vrč razbil, to pač ni veselo in prijetno, toda zaradi tega ta dan še ni bil tako nesrečen, da bi ga smeli prišteti med zaznamovane dneve; neka druga nesreča pa se mu je pripetila, predno je minul njegov god, in ta ni bila majhna.

Žebličke in strune je kupil, drugo pripravo je tudi skupaj znesel, toda ker je hotel biti priden, položil je vse skupaj na klop k peči, potegnil izpod klopi korito in najpreje repo nasekal. To je moralo biti storjeno, za citre ni bilo take sile. Potlej šele se je z vso resnobo lotil citer. Tako gladko mu delo sicer ni šlo izpod rok, kakor si je poprej domišljeval, tudi tako lepe niso bile, kakor je pričakoval, no, naredil jih je pa v dveh urah vendar-le. In pele so tudi, vsaka struna malo drugače. Prav prijateljski se sicer strune

niso oglašale druga drugi, a Vinko je bil zadovoljen, saj jih bo še spopolnil, za sedaj so že dobre, da le pojó, in mu ne morejo očitati, da jih je skazil.

Neznansko všeč pa so bile citre mali Anici. Kar odletovala je po klopi, kadar so zapele. Vinko ji je komaj branil, tako je silila k njim; kladivo, žebličke, kar jih je ostalo, vse mu je zmetala po tleh. Pa saj sedaj ni več rabil teh stvari, citre so bile gotove. Do večerje sta citrala z Anico.

Nekaj dnij po Vinkovem godu pa Ratajeva sivka ni hotela nič jesti, no, saj ni mogla. Zbolela je in nobena stvar ji ni pomagala. Ugasili so ji oglje, vlivali vanjo vsakovrstna zdravila, nič pa nič, kakor bi bilo narejeno, kar obnemogla je. Če bi ne bili že za božične praznike zaklali svinje, zmenili bi se še ne bili toliko, a kar brez potrebe jo zabosti, to je velik udarec za ne bogato kmetiško hišo. Kje bode denar za drugo?

Klavec je prišel. Pa nič ni bilo pravega veselja pri hiši. Kadar so v sreči klali, bil je tak dan pravi praznik, zlasti za otroke. A sedaj je Ratajevka jokala, Rataj molčal, Vinko in Anica pa tudi nista mogla biti vesela.

Popoldne je že bilo. Klavec je snažil želodec. „Tè-tè, tè-tè“, začel je počasi nekaj otipavati, „tè-tè — kaj bo tukaj sivkina bolezen? Seveda, seveda — ti-le žeblički so ji želodec pretrgali in čeva, kaj bi ne poginila? Kje jih je neki dobila?“

Sedaj se je vse pojasnilo. Žeblički so bili tisti, ki so Vinku ostali od citer, in jih je Anica pometala v repo. O, nesrečne citre!

„Kaj se hoče, kar je, pa je“, tolažil je klavec, „saj meso je čisto dobro. Morda ga bo sosedov kdo kaj kupil. Ponudite ga Trnovcu in Mihajcu, če bi ga vzel vsak po jedno četrť, dober bi bil denar, za dom boste imeli mesa še vedno dovolj.“ Tako so tudi storili. Nekaj so stržili za meso, nekaj denarjev so imeli doma shranjenih, kmalu je bila na sivkinem mestu nova sivka.

Vinku niso rekli stariši žal besede. Vendar mu je bilo silno hudo. Če bi si on ne bil zmisllil citer, sivka bi ne bila pogoltnila žebličkov. In da bi mu bili vsaj kaj rekli, tudi tepen bi bil rad, samo da bi mogel kaj poplačati in zadostiti.

Vidite, zato je dan njegovega godu njemu „zaznamovan dan“. Če bi bil bolj previden, da bi bil repo kam spravil, ali citre drugje delal, ne bil bi napravil starišem škode in sebi težkega srca. Njega je izučilo, od tedaj bolj prevdari, kaj bi se lahko naključilo; o, naj bi zmodrilo še druge neprevidneže!

Z i m a.

Skozi motne megle gleda
Božje solnce v zimski dan,
Hrepeni po pestrih rožah,
Vidi belo še ravan.

Še tesneje se zavije
V lehkih megl sivi mrak
In zasniva in zasnuje
O pomladi sen sladak.

Fanica Vovkova.

